

Хানты ясайд

20 октября 2016 года

www.khanty-yasang.ru

№ 20 (3464)

Основана 1 ноября 1957 года



Тাম
номерайн
лүңтаты:

5

Югорской
государственной
университет
15 од постас

7

Ёмвоши «Пүпи
якты хот» арят,
якът вәты ёх
ақтәштүйлдэйт

12

«Н. Пирогов»
түтән хоп округ
хүват мир
лекциитман яңхайл

13

Ёмвоши
лөр йиндэйт
вандтасыйт

16

«Хәтл» Ас-
угорской мирят
театр 15 ода йис

Вухадь мир арәң пүтрәт хәншты хә А.С. Тарханов 80 ода йис

Округев кәщайт миҳот

Ай тäхет потты тылäш 14-мит хäтäлн Югра мүв правительства кäщайт мирхот вëрсät па путäртсät, муй ширн тäm од вүш эвälт па елды 2019-мит од вэнта рэпилтты нэмäслäт. Ияха юхтум кäщайт елпийн Югра мүв кäща юкана вэлтүх хэ Геннадий Бухтин мирхот пүншäс.

Сырыя ияха ёктäшум
хäннөхүяттэл вух лүнättы па ортты
департамент кёща нё
Вера Дюдина айкел тэс
па тämиты путäртäс:

— Тাম од вүш па елды 2019-мит од вәнта налогат ёкättы щирн мүң арсыр вәрят яма дәштәтсүв. Щит пәтә округев дуватн вәлты

экономика щирят ин тэмхэйтд вэнта тэса мэндэйт. Мүн нэмэслүв, хуты кашац од мэр Югра мув айлат ёхлүв, ёшколаитн, коллеждэйтн, университетэйтн ям- сыева ат вэнлтыйлсэйт, вэн хайнхехуяят ям рэпата ат тайсэйт па ты- лащ вухат холумсэйт. Щи тумпийн кашац хайнхэхэ

сыр-сыр мәштәт ямәлтү
ат вәритәс па пенсияя
мәнүм ёх елды ищты
яма ат вәсәт.

Тāм кэща не яснāт юпийн экономика вेpāт тэты департамент кэща хэ **Павел Сидоров** лу-пāс, хуты тāмхāтл Россия мүвев луватн вэлты хāннехуятт вэлупсы иса па щирн мāнты питা�с. Мүн округев хущи, лүв ясāңдал щирн, ищты арсыр давāрт веpāт ка-шāң хāтл мāр ликумлāт. Ин Югра мүвевн нефть еша тынāңшāка йис. Щиты тāм пүш баррель

тынайл нялъяң доллар арата хойты питетс. Елды экономика хуши рэпитты кәшайт нәмәсләт, хуты щит пәта округев хуши вәлти хуяттәт еша аршак тылдайш вух холумты питлдәт. Инвестиция па конкуренция щирн тәм юхи хাযчум оләтн кашаң, вөр иши лыв тәса па вешката ләштәтс.

Мосллупты, хуты Югра мүвеев экономика ве-рят тাম од вүш эвальт па еллы 2019-мит од вәнта яма па тәса мәнләт.

Владимир ЕНОВ

И ёрн, и нумäсн рэпитты питлдат



Шуши мир ассамблея одынмит мирхот

Лыпт хойты тылдящ 18-митн Россия мүв луваттыйн пиресты хэтл вэс. Щи хэтлэн пириюм ёх ай тэхет потты тылдящ 6-митн Ёмвошн округ дума олёнмит па кимит мирхот вэрэнтсэт.

Округ депутататы вән вүща ясәң лупаң округ кәща нә Наталья Комарова. Лёв ясәңдал ширн, округ дума йил-патсы, щата и пеләк ёх одәңмит пүш рәпитетты питсәт. Округ кәща лупаң, дывела оса мир нүшайт түңматман, хәннөхә вәлупсы ямälтман рәпитетты мосл: «Мүңева кашаң вер тәса вантты мосл, ләлн

Увāс мӯевен мир яма
ат вәсат па кәщайтән
вантман ат тайсыйт». Наталья Владимировна ясңаң ширн, шуши мир вәлупсы нух алумты па лылңуптаты щира депутататиши рәпитеттү питләт. Лўв пәмашипа ясәң лупаc Василия Сондыкова, лўв Россия мўв Федерации Совет хуша лунман вәл. Округ дума хуши шуши мирят

ассамблея елды рәпитеттү пилд, тাম одн щи тәхи пүншмел вүш эвәлт хәс ола йил. Округ кәща лупаң, хуты ассамблея хуши ар ол мәр шуши мир вәрәт түңматман вұхаль не Татьяна Гоголева рәпитеттәс. Ин лүв округ мирн Государственной Думая пирисы.

Мирхот пурайн округ дума кәщая депутататын Борис Хохряков пирисы. Сыры иты щата нял комитет рәпитетти питл, поступсэт па кәща ёх ве-рәт хүват тәхийн кәщая Сергей Дегтярёв питл. Социальной политика хүват комитетн кәщая Василий Филипенко вәл. Вухәт па налогт хүват тәхи кәщая Андрей Филатов пирисы. Эко-номика ве-рәт хүват комитет хуша ух хәя Сергей Великий питл. Шуши мир ве-рәт хүват ассамблеяйн кәщая Еремей Айпин йис, лёв пилдәла Руслан Проводников па Александр Филипенко рәпитетти питләнән. Еремей Айпин лупац, лыв шуши мират культуры, искусства, йис ве-рәт па вәлты тәхидал давалман елды рәпит-

ты питлёт.

Дума кәща Б. Хохряков яснэл эвэлт уша йис, Югра дума хэтмит со зыв хуша сыры иты нял, депутатской фракция вёрлы. «Единая Россия» тэхи кәщая Наталья Западнова йис, ЛДПР тэхийн – Евгений Марков, «Справедливая Россия» хуша – Михаил Сердюк, КПРФ тэхийн – Алексей Савинцев. Наталья Западнова па Александр Сальников дума кәща лэнкэр хуятнаны йиснэн. Н. Западнова лупаас: «*Ма депутатата округ мирн пирисаюм, щит паты мёт вудац рэпатааем – округ мир нүшайт түцматты. Мёт одэнэн вэлты хот вэрэйтн нүшайт нух адумты мосл, социальной, вэнлтаты па мир лекшиитты верэйт хуват иши ар рэпитты мосл.*». Б. Хохряков яснэл ширн, депутатат и ёрн, и нумэсн мёт вудац верэйт эхтийн рэпитты питлэт, лэлн йилуп поступсэлт хяннэхэ вэлупсы давалты щира ат вёрлыйт.

Надежда РАГИМОВА

Нăртамлы щаврамтум ёх одăнэн нэмты

Ёмвоши Общероссийской народной фронт ёх мирхот вэс. Акташум ёх нăртамлы щаврамтум ёх одăнэн нэмты пăты ай тэрүү хот омăсты вэр одăнэн путартсат. Там ванан округ кăщайт мирхот пурайн Югра мув губернатор Наталья Комарова лупац, хуты щит шенк мосты вэр.

Мирхот пүншуман тăм тăхи кăща дăнкăрхэ Константин Тернов ай тес, хуты 20 ол юхлы щи емăн хот омăсты тăхи альсы.

Айкел ёкăтты не, «Вера в опале» киника хăншум ими Светлана Поливанова лупац, хуты ФСБ катра непекăт ширн, 1937-1938-мит одăтн Омской область УНКВД тройка ёх поступсы ширн, Ёмвоши НКВД ёх картепка давалты хотн, маца ут Дзержинской

па Мира вош хулыйнан хуша вэс, мир нăртамлы щаврамсыйт.

1997-мит одн щи тăхийн юх перна пос омăссы, щата 600 мултас хуты опрашнem хăншман вэс, щи эвăлтархута - щит шуши мир вэс. Щи тумпи сталинской репрессия одăт пурайн тыв, мүн Увăс мувева, нум мув эвăлт 30 шурац хуты нăртамлы китсы. Иис вэлупсы лерамтты ёх ясăн ширн, шенк архуты тыв тэс.

«Югра-Классик» хот омăсты пурайн щи перна пос йира вўсы. Щи пурайн Ёмвош кăщайт лупсат, хуты елды щата ай тэрүү хот омăслы.

Вэйтантусыйн архуты путартсат, мосл муй ёнтэ щи ай тэрүү хот омăсты па муйсар тăхийн щит питлд. Ёмвош вудан архитектор нe О. Фролова арсыр хурăт аляс, хуты хурамаца щи тăхи вertyы нăмасл.

Юхтум мир лупсат, ин щата машинайт хăйты тăхи вэл, щит йира вўты мосл. Па хутыт пурартсат, хуты Ёмвош машинайт хăйты тăхи шимл. Щалта ястасат, хуты 2015-мит одн Госдумая хэнты

нăртамлы щаврамтум ёх нэмты пăты кев хурас омăсты одăнэн поступсы китсы, тăм одн Россия президент ики щи поступсыйн ёш пос пунăс.

Мирхот народной фронт ёх Ёмвош кăщайта пурартсат, лăэн лыв щи ай тэрүү хот омăсты вэр одăнэн нух ат хăншлăт: хэн щит омăсты однитлă па хэн етшуптăлă. Щалта оса тăхи ёх щи вэр вантман тăйтты питлăт.

Ипулян йис вэлупсы дëрамтты ёх щит тăхинух вантлăт па лыв ракты ясăндал юпийн ведщи щата ай тэрүү хот муй кев хурас омăслы.

Людмила СПИРЯКОВА

Финно-угорской хăтлăт однитсыйт

Васы мăнты тылăш хăдмит хăтăлн Югорской государственной университет финно-угорской мирăт емăнхăтлăт постăты питсыйт. Тăта рëпитты вэнлата ювум вухаль ими Д.В. Герасимова айкелăт лăштăтты вेरа вэнлтыйлтă айлат ёх ёкта, дăлн мүн рëт мирлăв одăнэн айкел тĕтв. Ванте, кашац хăннехăя лăв рëт лерлăл, сема питум па вэлтв мÿвэлт одăнэн иса пурайн вэты мосл. Айкелăт лăштăтты хуты па мет одăнэн этножурналистика веरăт одăнэн уша вertyы мосл, дăлн елды арсыр мирăт кутн лыв тэса пурартты па рëпитты ат веरитсат.

Увăс миров одăнэн пурăт юпийн Диана Васильевна лупац, хуты Югорской университет па муватн вэлтв унивĕрситетăт пила кутэлн яма рëпитлăт. Мүн айлат хутылăв па хон пелăк муватн вэнлтыйлтă ширн тайлăт. Лыв ёхдал па мүн хущева юхăтты веरитлăт. Щи кутн арсыр вэйтантусыт, лўнтупсэтн финно-угорской айлат ёх иши ияха катлăсман рëпитлăт.

Елды мин, «Луима сэрипос» па «Ханты ясанг» газетайнан рëпитты кăтнăн, Т. Мерова па И. Самсонова пурартсумн,

муй ширн «Ханты ясăн» па «Луима сэрипос» газетайнан хўват мүн рëт ясăн лерамтлăв па елды тăлăв. Мет одăн ух редакторэв, айкелăт лăштăтты ёх одăнэн, муйсар айкелăт мира хăншлăв, муй ширн нявремăт пила рëт ясăн вэнлтăлăв па па веरăт одăнэн айт тэсмăн.

Щи юпийн увăс мир учёной ёх па оса рëпата така вэты хутыт айлат эзвет па пухăт пила иши вэйтантыйлсат. Щиты «Югра лылнуптăты» оса тăхи кăща хэ А.В. Новьюхов айкел тес, муй ширн округевн



Югорской государственной университет айлат ёх

социально-экономической веरăт мăндăт. Исторической наукайт кандидат Т.А. Молданова «Обские угры: традиционные представления о душе как способ адаптации в современном мире» вер одăнэн ёкташум хуты пурартсат.

Щалта васы мăнты тылăш нялмит хăтăлн Югорской государственной университет вошан мир пăты этнографической хăншты веर (рўш ширн «Большой этнографический

диктант») лăштăт. Мосл ястăты, тăмăш веर Россия мув луваттыйн вेरсъ. Кашац хăннехăя уша павăтты веरитсат, яма муй ёнтэ лăв Россия мув йис веरăт, ясăт, емăнхăтлăт вэл.

Университета йис веरăт вэты ширн ванлтăты 128 хăннехăя юхăт. Мет яма диктант одăнэн Ас нопăтты тылăш 4-митн «День народного единства» емăнхăтл пурайн уша вertyы ракх, муй па интернет хўват www.miretno.ru

Ирина САМСОНОВА

Рэт сый вэшл ки – мир па худа́л

Ай тা�хет потты тылдаш 5-митн Общественной палатайн мир хот вәрәнтыс. Щата путар мәнәс, хуты-саты округевн государст-венной культурной политика ямсыева дәшттә мосд. Щи вәр ләрамттыя Ас-угорской мирнән ясән дылдунтты вәр нухвантсы.

Мирхотн арсыр
департаменттэй,
образование веरат дө-
рамтты институт, Ас-
угорской институт,
ЮГУ хуши рэпитты
мир па шуши ёх вэсэт.
Яснат вүйлюм ёх луп-
сэт, округевн ар ям
вёр вेरлы шуши мир
яснат па лыв культураед
тэдэна тайтыя. Щит пää-
ты тэм пүлян Научно-
координационной тэхи
вэл. Щалта интум нумäс
павтсы рэт мирил ясэн
вэты ёх нэмэйт хулыева
нух хэншты, щи юпийн
щи ут «Реестр объектов
нематериального куль-
турного наследия корен-
ных малочисленных
народов Югры» тэхия
пунлы.

ХМАО - Ю гра
Общественной палатойн культура па шуши мир вәрәт дәрамтты нә **Екатерина Лоншакова** лупаc, мирхотиң лыв немасыя Ас-угорской ясқаt одәнән путәртти пит-дәт. Мосан, щит унтасн уша питл, хутысаты йилуп щирн культурной политика дәштәттү. «Тәм хәтл нумас ки павәтлүў, хутысаты шуши мир ясқаt лылда-на хәйти, мосан, нумасн юхатлыюв, муй щирн мүңева вәтща культурной политика вәрәт түңцираңа дәштәттү. Щит вудаң вәр. Вантә, щи мир рәт

ясāңдал ки вәтшәләт,
лыв ищи хулт вәшләт»,
– нәмәсд щи не.

Департамент образования ху-
щи вэлты отдел неп-
рерывного образования коренных малочис-
ленных народов Севера
нэмүп тэхи ух нэ **Ирина**
Лисютина лупац, щикүш
округ хуши ар ям вэр
вэрлэс обско-угорской
яснэт дылнуутаатыя,
2002-мит па 2010-мит
одатн вэрум перепись
хуши кэл, шимл хуят
Российян рэт яснэн
путартты питсэт. «Тэп
ашколайт ёр унтасн рэт
яснэт дылнуутааты
даварт, арсыр рэпата
хотаати Ѣи вэр вэтща
дэштаты мосл. Щиты
вэрты мосл, лэдн ай
няврэм рэт яснэл вэты
ат лэнхас. Лёв рэт яснэл
кашн хэтл, ѿс ѣн ки
хэлдлэ, юлн ки немхуят
щи яснэн ѣн путартал,
щи пурайн күш муйкем
щос ашколайн щит ат
вэнлтэл, ищипа рэт ясн-
эн путартты кашлы
питл. Тэм ѹисн няврэм
рэт ясн тэп Ѣи тэхетн
хэл, хута шуши ёх ѹис
щирн вэлдлэйт. Вүлдэт
давалты вेера рүш ясн-
эн вэнлтаты ѣн тывл»,
— лупац образования
департамент рэпатнек.

«Спасение Югры»
тäхи кäща **Александр Новьюхов** нämäсл, рëт ясäң лылнуptäты вëра ар шуши ёха вýянтты мосл. Щälta щи вëр щиты лëштäтты мосл, лëлн нявремäта па айлат ёха рëт ясäңän путäртты эmäшт at вëс. Щи юпийнлëварсыр рëпата тäхет одäңän путäртäс. Вантэ, Ёмвош округ-Юgra хуши щимäшт тäхет пүншсыйт, хута шуши мир иса ѣнтэм. А. Новьюхов нämäсл, щитät пүншсыйт, лëлн шуши мир вëлупсы лылнуptäты ропахн

грант вух ёша паватты. «Мудтсэр фондат вөрсыйт, щитат шуши мир ропаён касна эвэлт вух вохлаёт па хантэт, вухаляят юкана арсырмирхотатн вэлдлядат. Щалта дыв альдат, муй щирн шуши мира вэлты па муй вөрты. Ма щирэмн, щит палтап вөр», – нэмэслд «Спасение Югры» ух хэ.

Хэн Екатерина Лоншакова шуши айдат ёх вэнлтаты олёнан путартас, лув лупаc: «Анана! Интум ЮГУ хуши ханты па вухаль яснуp учительята шуши айдат ёх иса ѿн вэнлтайдыйт». Сэрханд университетаn рэпитты xэ **Александр Евлаcьев** лупаc: «Ан вэлдем, муй паты автономной округ хуши ѿнтэм университет, хута лэдн рэт яснуp хуята айдат ёх вэнлтасыйт. Мүн шуши мир мувн вэллүv, щит паты Ѣши вेrа немасия эзвет-пухат вэнлтаты мосл». Дёv нэмасл, интум ЮГУ хуши обско-угорской яснуp рэпинеката вэнлтаты веr йилпа лэштаты мосл.

Елды щи хә лупа́с, мулты паты шуши ёх рәт ясäңа тәп кәртәң ашколайт хущи вәнлтäлыйт. Лўв ясна́л щирн, вошäң нявремят иши щи вेरа вәнлтäты мосл. Шälта лўв нәмäсл, хуты обской уграт эвет-пухат тумпи нүм мүв ай ёх иши хäнты па вухаль ясäңäна вәнлтäты рапхл, университетät хуши хäнктэт па вухалят тухалпи нүм мүв ёх иши Ас-угорской яснуп хута ат вәнлтäлыйт.

Сәрханд университеттән рәпитеттүү
хә Николай Ганущак
рәт яснаңтың етйыйлты
киникийт олдандын пу-
тартас: «Непекәң мир
там хәттә тыштуман пу-
тартлаңт, хутысаты Рос-

сияйн национальной киникайт ёсалты вэр вэл. 1970-2000-мит одатн государства яма нётаc, лэлн арсыр шуши мир ясчэтн непекаат ат етсэт. Ши пурайн мув хүввийн Юван Шесталов, Еремей Айпин, Юрий Вэлла нэмэйт мирн уша вэрсыйт. Юхи хашум хэс од мэр шуши мирят күтн иса йилуп хуят ёнтэм, хуйтат дэлн рэт ясцэн киникайт хэншты питсэт».

Увас мирят инс-
титут кәща нә
Татьяна Дятлова дүв
елпелин путтаргум ёх пи-
ла кашащäс, хуты ЮГУ
хущи айлат ёх рәт ясңуп
учителя вәнләтәты мосл.
Дүв лупäс, интум непек
хәйшы, хутысаты щи вәр
түңматты питлә. Вантә,
вух нүшайн щи хотн
хәнтә па вухаль ясңуп
рәпатнека вәнләтәты вәр
вудысы. Елдә Т.Дятлова
Общественной палатайн
вәлты хуяттәт пойкäс,
дәлн образования па вух
мәтү департаментцәна
лыв непек ат хәншләт па
этнообразования вера
аршäк вух ат вохлät.

«Хунз» немуп общи-
на ух хэ **Сергей Хунзи**
иши лайнхал, лэлн Югорс-
кой университетн шуши
ёх рэт яснуп хуята ат
вэнлтэййт. Щи юпийн
лүв хүл велпэслэты
вер олдцэн путартас.
Лүв яснэл ширн, Ниж-
невартовской район
хуши вошын хантэт,
вухалят па юрнат хүл
велты квотайн иса ён
мийляльйт. Щи хэ нэ-
мэсл, «Правила рыбо-
ловства» немуп непек
па щира ат хэншлы:
«Хэннэхэй районын муй
вошн вэл, щит вер иса
антэ. Мүн хуяглдува ка-
шан тэхийн няврэмдал
па хилыдал вой-хүл
велпэслэты вэнлтэйт
МОС».»

Реональда ОЛЬЗИНА

Югорской университет 15 ол постাস

2001-мит одvasы мäнты тылäш ветмит хäтäлн Россия мëв луваттыйн вänltyiläty vërät тэты Министерства тäхи непек еслäс, дäлн Югра мëвн ёмвошн Югорской государственной университет ат пүншсы.

Щит пäты тäm ол vasы мäнты тылäш хäтmit хäтäлн Увас мëв вänltyiläty täxi кäща не Т. Карминская ёмвошäц айкедäт лäшäтты хуята пила вäytantyiläс па айкел тэс, муй щирн ЮГУ щи олät мäр räpitäс, муй арат айлат ёх тäta вänltyiläty па муйсäр вänltyiläty tähet тыв лунман вäлдäт.

«Мүн университетэв тämxätl äntä тэп Россия мëвн вäлн, па хон пäläk мëvätн вänltyiläty tähev olaçän иши хäлсäт. Вантэ, мүн вänltyiläty tähev arsyr университетät kütн мосты па ёрän täxi. Щит пäты мëнцева мосл нумсäн, непекäц па рëт мëв пëда сämän айлат ёх ёнмäлty», – щиты кäща не ясçäl однитсäлэ.

Тämxätl Югорской государственной университета вет вänltyiläty täxi лунман вäл. Вантэ, 2008-митодн Сэрханл, Нефтеюганск, Нижневартовск, Лянтор па Лангепас вошätn вäлты техникумäти иши тыв пилäтсыйт.

Щиты ёмвош университетэн 4,5 мултас щурäс айлат ёх вänltyilä. Щи кütн 3,5 щурäс эви па пух очной щирн, щурäскем – заочной щирн вäлдäт. Щи тумпийн 4 щурäс мултас айлат ёх – техникумäти. Увас мир эвält тäta 300-кем айлат ёх вänltyilä.

Мосл ястäты, 2013-мит одн Югорской университетн Увас мирят пäты институт пүншсы. Кäщая тäta филологической наукай кандидат, профес-

сор, оса мир пäта räpitäty vuxalъ ими Д.В. Герасимова вëс. Интäm экономической наукайт кандидат Т.А. Дятлова павäтсы.

2016-мит одн ар пäläk айлат ёх нуви тût мäты вëra вänltyiläty щира вохты непекäт китсäт. Шäлтä нефтяной техникумäти, хута бурильщика па лüвела нётты хуята вänltyiläty räxl. Еллы «Управление персоналом» нëмпи вëra вänltyiläty täxi, шäлтä поступсэт артадäты хännheхäя вänltyiläty ut па па tähet.

Тäm vanän «Ресурсной языковой центр» нëмпи täxi pünshsy. Интäm täta niväл па хон пäläk mëv ясçät вänltyiläty räxl – английской, испанской, корейской, китайской, японской, венгерской, финской па чешской.

2003-мит одн ёмвошн вänltyiläty айлат ёх пäты yilup па лашкам вäлты-холты хотäт omässäйт. Käт хот yitup täxiин вäлты па rütyäty щира муй мосл, иса вäл: лëтут каvärtty, люхитыйлäty, dämatcuhäт pästy tähet яма лäшäтман вäлдäт.

Ma Югорской государственной университета лунум вет техникумäти olaçän innyässum. Яна щи, хуты ар пäläk айлат ёх – щит тäm вошätn вäлты эвет па пухäт. Täp itëх хуята па вошätn эвält тыв вänltyiläty юхätsäyt. Mäñema emäsh yis, щи nýavremäti пäты обежжития tähet omästy Pittlyit муй äntä?

T. Карминская юхлы



Университетн вänltyiläum па räpitäty ёх М.К. Волдина пила

И. Самсонова вërumxur

ВЭЯТН щи ОЛАНÄН

Югорской государственной университетн па щив лунум техникумäти очной щирн вänltyiläty шуши мир айлат ёха щимäш нëтупсы вух ёша вüты räxl:

1) и тылäш мäр 2171 шойт техникумäти вänltyiläty хäntы, vuxalъ па юрн эвета па пухäta; и тылäш мäр 4194 шойт университетн вänltyiläty шуши айлат ёха;

2) и хältä 106 шойт вух лëтут щира mäly;

3) olaçämit курсäн вänltyiläty uvas айлат ёха лämatcuh, kür лämatcuh лëtты пäты 40000 шойт нëтупсы вух mäly; ветмит курсäн вänltyiläty айлат хуята, диплом непек ёша павättys юпийн, 50000 шойт нëтупсыйн;

4) и пüшодмäр вänltyiläty вërpäty непекäт, киникайт, хäntäty юхäт па па мосты utäti лëtты щира университетн вänltyiläty хуята 12582 шойт нëтупсы вух mäly; техникумäти – 6513 шойт нëтупсы вух; еллы вänltyiläty kvalifikasirovannoy räpatnækäta 4574 шойт нëтупсы вух.

Шуши айлат ёх пäты нëтупсэт olaçän met яма Mногофункциональной тäxiин уша вërtы räxl. Щи тумпийн округев луваттыйн вänltyiläty па айлат ёх вërät тэты департамент хуша, mäta täxi вäл: ёмвош, Чехова вош хулы, 12-мит хот, 104-мит хот юит. Täm вërät эхтыйн кäща не E. Кондакова, карты кел: 8(3467)32-95-09.

лупäс, хуты университетн пünshum purain némässy, хуты айлат ёх ёмвошн вäлты па вänltyiläty pitlät. Täp 2008-мит одн тыв Сэрханл, Нефтеюганск, Нижневартовск, Лянтор па Лангепас вошätn вäлты техникумäти Pittlyit муй ён. Интäm тäm nüsha вër айлtyeva tüncmaty mosl. Сэрханл па па

вошätn вänltyiläty вërät тэты департаментt хуши némäsya обежжития хотäт вäлдäт, итäх хотйтätn némhäxut ѣн вäл, щит пäты mosl ёш пос непека пунты, däln па вошätn эвält юхтum эвет па пухät обежжитияйн вäлты at вëritsäyt.

Ирина
САМСОНОВА

Округевн хотят йилдатлыйт

Ай тэхет потты тылдыш 13-мит хэтэлн Ёмвоши правительства хот юитн Югорской фонд капитального ремонта кэща юкана вэлты нэ Елена Дарибабина айкед ёккытты хэннехуяятт пила вэйтантусы вэрэс.

Е. Дарибабина лупац, хуты 2014-мит ол вүш эвэлт округев дуватн катрая юум ар йитни хотят йилдатты питсийт. Щиты 2015-мит ол вүш эвэлт па иса 2016-мит ол вэнтн Югра мүвн араттедн хэлумсot хэлум хот ямсыева лэштэс. Щимаш рэпаратайт вэрүм пята тэлаңтедн

миллиардкем шойт вух мир сухуптас. Тэм 2016-мит олн округевн Югорской фонд капитального ремонта хуши рэпитеты кэшайт хэтсөт ветъян вет хот елды йилдатты нэмэслэйт. Щимаш вудан вэр пята нял щурэс мултас миллиард шойт вух арсыр хотят лэштэс.

Каш вэрты хот омассы

Ай тэхет потты тылдыш 15-23-мит хэтэлти Сэрганландашт мэр лундлуптавалтты па якты-арити хэрэлтэйт. Щиут Дворец искусств «Нефтяник» нэмуп хоти лэштэлти. Щи одан айкед ёккытты мира культура департамент ух нэ Надежда Казначеева путэртас.

«Сэрганландашт «Нефтяник» нэмуп йилдуп хот пүншум вэр 2016-мит олн мүвэв хуши вудан вера вэл. Щи хоттам юис шүнкэт унтасн омассы па сценайларсыр мүтрайн пурмас тайл. Щитайт унтасн режиссерэйт, одюпн хурдт хэншти ёх па постановщикайт мөт яма якты-арити хэрэлтэйт лэштэлти щир тайлдат. Юграйн вэлты культура ёха щит вэн мойлупсы.

Неделя культуры па искусства нэмуп вэр иши мойлупсыя вэл. Щёгота арити, якты па лундлуптавалттыя арсыр муниципальной тэхет эвэлт мир юхатдат. Щит мүвтэл, всероссийской касупсэтн па фестивалятн нухпитум хуяятт. Якты-арити вэр тухайлпи дыведа ванлтэлув, муйсэр йилдуп пурмасят «Нефтяник» нэмуп хот тайл. Сэрганландашт вэнтн «Югра-Классик» ёха па Югра-Классик ёх па Югра-Классик» па вэнтн мойлупсы», - лупац Культура де-

партамент кэща не.

«Нефтяник» нэмуп хот хурас итальянской хэ Лючио Мичелетти (Lucio Micheletti) вэрэс. Щит омасы вера 14,5-кем миллиард шойт вух тэруптасты. Щи вух «Сургутнефтегаз» мэс. Хот лыпийн вэлты пурмасят Большой па Мариинской театрэйт, Геликон-опера нэмуп хотят вэлты утят хураспет. Искусства хотн 50-кем щурэс квадратной метра, щёгота вет якты-арити хот юит, мөт лацкам хот юит 1200 хуят лепэл. «Нефтяник» сценайн ивэнтэлти арсыр ансамблята арити па якты рахл. Ивэнтэлти щи хотн 450-кем эвета па пухта якты, арити па нарасты рахл, щёгота арсыр студията па па утата рэпитеты щир вэл. Щи вэрэта нэмасяя тэс пурмасын хот юитят вэлдат.

«Нефтяник» нэмуп хотн нявлремят вэндтэтия арсыр вер лэштэс.

ты тэхета лыв сухуптасы питлэйт. Тэмхэтд сот лапатьян кэйт хот тэп тэса лэштэс. Щит пята миллиард мултас шойт вух па мэнэс. Юхи хэшум олн Югра мүвн вэлты хэннехуяятт капитальной ремонт вэрты пята кэйтэс миллиард шойт вух па ияха ёккытэйт па сопаслас.

Мосл лупты, хуты округевн вэлты хэннехуяятт катра хотдал йилдатты пята Югорской фонд капитальной ремонт тэхия нэмасяя юхи хэшум пурайн нивэлдяням процента арат вух ёккытэйт.

2018-мит олн – хэлумсot ветъян. Араттедн, ияха ки лүнчтэй, 2017-мит ол вүш эвэлт па иса 2019-мит ол вэнтн щурэс мултас хот йилдатты мосл, мэта утят түнширина лэштэс пята ихушъян щурэс миллиард шойт вух иса мосмитл.

Рахл лупты, хуты округевн вэлты хэннехуяятт катра хотдал йилдатты пята Югорской фонд капитальной ремонт тэхия нэмасяя юхи хэшум пурайн нивэлдяням процента арат вух ёккытэйт.

Владимир ЕНОВ

ты рахл. Юграйн мэнты Нявлремят олн – щит вошён эвета па пухта вэн мойлупсы. «Манэмэслум, щи хотн ар эви-пух тэса ариты-якты па нарасты вэндлэйт. Алла, яноолмэнтыюпийн ушёнца йил, хуты хэнты шенк ям хот омассы, щит унтасн ар нявлрем па айдат ёх ям вэрэта вэндлэйт», - лупац Надежда Казначеева.

Елды лүв путэртас, Сэрганландашт искуства хота вэн вошэт эвэлт театрэйт па якты-арити, нарасты тэхет юхтылтэй иши питлэйт. Интум культура департамент па РФ культура министерства рэпаратнекайт щи одан нэпек лэштэйт. Щит вўранжан Ас потты тылдыш 3-митн «Нефтяник» хотн Мариинской театр ёх нарасты питлэйт. Щи тэхийн кэща Валерий Гергиев вэл. Эхт 4-мит хэтэлн лыв Ёмвоши «Югра-Классик» нэмуп хот хуши нарасты питлэйт. Ванхэтлуп тылдышн Игорь Моисеев нэмуп тэхийн якты ёх тыв юхатдат, лыв «Нефтяник» па «Югра-Классик» хотнан щит верты питлэйт. «Щит иши вудан вера Ёмвоши округ-Юграйн питл. Щит

унтасн Югра хэтд етты пелакн па хэтд омасы пелакн вэлтыми якты-арити хэрэ яххлэйт», - лупац Н. Казначеева.

Сэрганландашт искуства якты-арити хэр одан нки елды лупты, щи ут пүншты хэтэлн мир арилдат па яклэйт. Щи каш хэр лэлтэхэлтэй хэтэлн Ас-угорской театрэн рэпитеты ёх «И дольше века длится день» нэмуп дундлуп ванлтэйт. Дапайт мэр Сэрганландашт мир па мойн ёх «Петрушка» (Театрактёран нэмуп тэхи, Сэрганлан), «Наташина мечта» («Югра-Классик», Ёмвош), «Хочу в Париж» (драмтеатр нэмуп тэхи, Нижневартовск) ширн альшум лундлуптавалт мира ванлтэйт. Щит тумпи нарасты ёх нарасты, арити мир ариты питлэйт, щит «Консоне», «Млада», «Сибирь Брасс», «Солисты Югры» Ёмвош эвэлт. Мегион эвэлт «Театр музыки» хуши рэпитеты ёх арилдат, Сэрганлан эвэлт «Овадро» па Каверкоманда V-BAND нэмуп тэхи мир юнлдат.

Реональда СУРЕЙСКАЯ



Пўпи якты хот

Тäm ванäн Ёмвоши «Пўпи якты хот» арат, якät вäты ёх ѣктäшсийлсäт. Ёмвош эвälт Тимофей Молданов, Касум эвälт Андрей па Татьяна Ерныховнäн, Яков Тарлин па Михаил Молданов, Сәрханл мүв эвälт Сергей Кечимов, Семён па Любовь Айпинцäн, Данил па Эльвира Покачевцäн па Геннадий Рынков вäсäт. Лыв нэмäссäт па пугäртсäт, муй иты елды айлат ёх емäң аратпа яката вänläty.

Исторической наукайт кандидат ики **Тимофей Молданов** лупäс:

— Касум мүвн «Пўпи якты хот» арат па якät Пётр Иванович Сенгепов, Данил Николаевич Тарлин па па хуяттäяма вäсäт. Ин ши вäн хуятлув ѣнтäмäт. Щиты 1991-мит одн Нуви сänхум районän Хаюп шэп сänхум кэртäн «Пўпи якты хот» вëрäntсüв. Щи одätn араУ-моныщäн хуят ар вäс. Иса Югра мүв арсыр вoshäт эвälт щирн «Пўпи якты хота» нептэл вäна ювум ёх ѣктыйлсүв. Щиты Хаюп шэп сänхум кэртäн «Пўпи якты хот» иса ямсыева тärmäш лэштäйлсэв. Щи емäңхätдäт пурайн кäшäя икет күтн Яков Иванович Сенгепов па имет эвälт Татьяна Тихоновна Тебетева вäсäн. Лын

иса мүңты памäтман тäйсäлн, муйсäр арат па лўнäлтупäт па хэнверты. Лын, вантэ, вäн хуятнäн па ар «Пўпи якты хот» вäсäн па ямавäслän, муйитытäса вëр тäты. Лыв ариюм арлал щи пурайн ма нух хäншийлсäлдам. Ин Сәрханл хäнтэт «Пўпи якты хот» 1985-мит одн нух хäншман вäлум емäң арат вänläty. Щиты яката вänläty. Щиты айлтыева ариты па якты вëрäт ияха ѣкäтман ки, елды тäса Вой якты вëрев тывл. Вантэ, Сәрханл хäнтэт «Пўпи якты хот» еша па щирн вëрлät. Щиты юхи хäшты пурайн менкäт юхättäedn лыв күлашдäт па Касумн щи вëр ѣнтäм. Щимäш кäт сыр ай суртäт вäллät.

Лўнäлтупäta ма нявремäт вänlätlum, лывела вëра эмäш. Щäлта щит вëра ушхуль вантты. Тэп ма пäлддum, лўнäлтупät

па якät вänläty. Тäm ванäн этноакадемия вëр пида Тимофей Молданов Мегион воша юхтыйлмалн мүң ай нявремлув яма хäлдäntсäт па вантсäт. Щäлта ѡхат хäтд нивл олуп ай хильием хäнты аариман шэшийл, муй хäлдäc, щит щи аремäc. Щи пäta нявремäт рүттäшäти пурайн «Пўпи якты хот» арат па якät вänläty мосл.

Елды Аган мүв хäнты ики **Семён Айпин** лупäс:

— Ма ая вäлмемн нэмдем, хуят Нёрумвой тэл ки, нэмасыя як хот лэштäйлсä. Щäлта катра «Пўпи якты хот» арат па якät вäты хännexh ар вäc. Ёхат интернатän вäлты питмемн йис хäнты яснem вëtшäсем па щиты арлув юрэмäsluv. Щäлта мүң ернаслuv ѣн тäйлсäлув. Щиты рэт мирев йис ясäн па нумäc мүң эвälтэва нух вëшумса.

«Пўпи якты хот» пурайн сай ясäн пуртäтты мосл. Ма нэптэм ёх щи вërät еша вäллäл па ѹилда єnumты нартуп хуятт щимäш суртäta вänläty мосл. Вантэ, Пўпи кашäн тäхи юкäн нэмтäйл. Щипäta иниис вërät нух нэмäldmäty мосл. Щäлта ар сувäт нумäsn вäллät, тэп ариты ясäн ѣн тäйluv. Аган мүвн ин «Пўпи якты хот» арат яма вäты хännexh ѣнтäm. Ма Александр пухем лäñхал йис арат

Касум мүв хэ **Яков Тарлин** ястсä:

— Ин айлат ёх арсыр арат хäлдäntlät. Ма нэмästsemn, мосл Вой арат яма нух хäншты па ай ёх хäнты мир йис арат ат хäлдäntlät. Иса ванäн тäйman, хäнты ишмурт нялума арат питлät.

Тäми вäйман тäйlään: «Этноакадемия обских угров» нэмуп вëр 2016-мит йилуп тылäш вüш эвälт «Торум Маа» нэмпи йис пурмässäт шавиты тäхийн рëпитты ёх па хäнты учёной ики Тимофей Молданов вërtы питсэл. «Пўпи якты хот» вërät тäm ут мухты Сәрханл районän па Касум вошн нявремäт вänlätläät.

Ульяна МОЛДАНОВА

Няврәмәта йилуп киникайңан

2016-мит од васы мәнты тылдәш 13-мит хәтәлән вухаль мир поэт ики Андрей Семёнович Тарханов 80 ода йис. Тәм вудаң хәннәхә сәма питум хәтләл округев хүвәттыйн киникайт лўнәтты хотәтн, йис пурмәсәт әкәтты па шавиты тәхетн, культура хотәтн постәсы. Ёмвошн ищи Андрей Семёнович пила арсыр әмәш вәйтантупсәт дәштәтсыйт.

Нивәльян ол юхлы педа Кондинской район Аманья кәртән вой-хүл ведпәсләтү вухаль хоттәл ёхн Андрей пухие сәма питас.

Айтәлн пушхие мүвәв-йиңкев, арсыр юхиет педа сәмән вәс. Мет әмәш лўведа наңк юх педа вантты вәс. Вантә, вухаль мир тәм юх емән юха алышасат. Кәрәш наңк юхтә пе-ла вантман Андрей Семёнович арәң путрат

хәншты нумса юхтәс. Ѓшкола етшуптумал юпийн айлат хә Ёмвош педучилищая вәнл-тыйләт мәнәс. Щитәл юпийн 1956-мит он рәт мүвәла көрләс па од мәр Юмасинской јшколайн няврәмәт вәнләтс. Ищи одн арәң путрат хәншты питас. Мет оләңмит стихотворенияйл «Сталинская трибуна» нә-муп газетайн етас.

1957-митн Петра хон-шош А.И. Герцен нә-муп

института вәнләтүйләтү мәнәс. Щи юпийн Кондинской мүвә газетайн рәпитетс. 1961-мит одн Ёмвош вәлтү-холтас. Ищи одн СССР айкеләт дәштәттү Союз тәхия луңа. 1963-мит одн «Первая завязь» нәмпи мәт оләң киника хәншас. Щалта 1981-мит одн Россия мүвә-луваттыйн писателят тәхия вүсү.

А.С. Тарханов хәншум арәң путрат болгарской, мадьяр, финской па па ясната тулмащуман вәлдәт. Ияха лўнәтты ки, вәлупсы хүват лўв 25 киника хәншас па еслас.

Вухаль поэт ики 80-мит од сәма питум емәнхәтләл Ас-угорской йис путрат, моньшат, арат әкәтты па хәншты тәхетн постәты олңитсы. Щиты васы мәнты тылдәш ветмит хәтәлән тәта вәлтү киникайт лўнәтты хот кә-ща ими Е.П. Степанова әмәш вәйтантупсы дәштәтс. Лўв вухаль поэт ики хәншум киникайт, непекәт ияха ванлупсыя вәрәс, дәлн мойн мир ат вантсат, мәта пурайн па муйсәр путрат Андрей Семёнович вәлупсы

хүват хәншас. Тәта Ас-угорской институттә рәпитеттү имет па икет, учёной хуяттә, хәнты мир поэтесса ими М.К. Волдина па айкеләт дәштәттү ёх вәсат. Акташум мир вухаль поэт оләңан путраттас, мәта пурайн ияха вәтәңә йисат, муй ширн вәйтантыйлассат па вәсат.

А.С. Тарханов путь-тартас, хуты тәмхәтл писателят оса тәхи ёх күтн кәща хәннәхә аңтәм. Щит пәты тәм ванән кәща хуят мосл пириты, дәлн увас мир литература вәрәт елды түнматты.

Еллы васы мәнты тылдәш 7-мит хәтәлән А.С. Тарханов сәма питум хәтл постәты кеши Ёмвошан В.А. Игошев нә-муп хотн «И лесом и небом любим» нәмпи хурән ванлупсы пүншсы. Тәта «Природы чудные мгновения» нәмпи дәштәтум хурән киника мойн мира ванлтасы. Тәм непек Андрей Семёнович пидыел Антонина Фёдоровна пила дәштәтс. Вантә, арәң путрат вухаль поэт ики хәншас, ел-



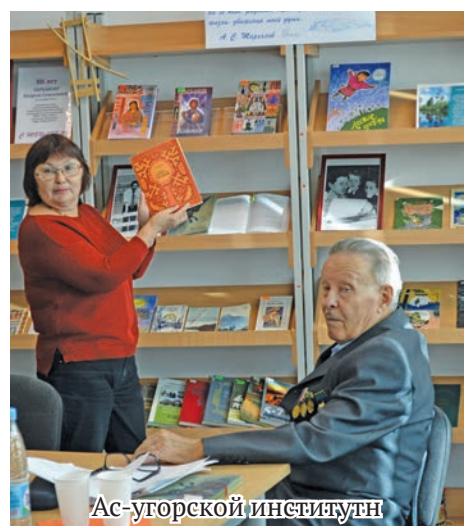
А.С. Тарханов хурән киника майдал



Вухаль ими Д.В. Герасимова



А. Тарханов Н. Вторушин пидә



Ас-угорской институттн

МОЙЛАС

пәң хурат мүвев-ийңкев оләңан имел, Россия мүв дуваттын заслуженной эколог ими, кәншәс. Лұвела елпән па хурамән хүрәт Югра мүв наука вәрәт тәты заслуженной хәннекә, «Государственной природной заповедник «Малая Сосьва» тәхи кәща ләңкәр хә А.М. Васин, биологической наукайт кандидат, округев дуваттын заслуженной эколог ими А.Л. Васина, щәлта «Юганской» нәмпим мүваваёт давәлтты тәхийн рәпитетты хуят В.М. Переяловец кәншты нётсәт.

Нявшемәт пәты ләштүм йилуп хурән нәпек вантты кәши вухаль поэт хуша аңтә тәп ләхәс хуяттә юхатсәт, тәта арсыр кәщайт, учёнойт, увас мир поэттә па писателят, вәндәта ювум непекәң хуяттә, оса вәрәт тәты мир, айдат ёх, айкедәт ләштәттә эвет па пухат вәсәт. Кашән хәннекә ям яснат па әмәш мойлупсәт Андрей Семёновичая мойләс.

Вәйтантупсы сухnum юпийн А.С. Тарханов мойң хуяттата хурән киникайт катлуптәс.

Васы мәнты тыләш 13-мит хәтәлн Югра мүв лүңтәттә хотн кимит йилуп «Нохәр юхат няя мулана ювантты пур» (рүш ширн «Когда улыбаются кедры») нәмпим киника вошән мира ванлтасы. Тәм непек А.С. Тарханов нәмасыя нявшемәт ол пәты ләштәтсәт. Әмәш хурат киникая А.А. Морозов хәншәс. Хурамән непекәң аңтә тәп арапн путрат вәлдәт, тәта вухаль мир яснат па мир путрат лүңтәттә иши рәхл.



Тәм вәйтантупсыя иши ар мир юхтәс, вантә, щи хәтдәтн А.С. Тарханов сәма питум хәтл вәс. Щит пәты мойңа юхтум вәна пелка ювум ёх, шуши мир поэттә па писателят, айдат хуяттә па ѳл хәннекәйт ясәң тәйти вәритсәт, аңя лыптәт па мойлупсәт поэт икия мойләсәт.

Вухаль мир учёнойт ими Д.В Герасимова мойң мир ешадт путәртәс, хуты тәм ванән Кондинской мүва янхәс, щәта вәлтә мир вухаль поэта вән вүша яснат китләт па мойңа лавәллә. Мосл ястәти, 2015-мит одн Кондинской мүв Междуреченск кәртән киникайт лүңтәттә хот А.С. Тарханов нәмн пунсы.

Тәм вәйтантупсыйн кашән юхтум хәннекәя йилуп киника мойләс.

Васы мәнты тыләш 14-митхәтәлнүвас мүв нявшемлүв пәты искусствоит вәра вәнлтыйлтә хотн Андрей Тарханов пәты вән па әмәш яххот ләштәтсә.

Якты-ариты хәрн Югра мүв губернатор имия нәттә не Ольга Белоножкина округев Правительства эвәлт вухаль поэта ям яснат лупас: «Югра мүв – щит аңтә тәп ташаң па хурамән тәхи. Метсыры тәта нумсән, әмәш па рәпата педа сәмәң шуши хуяттәт вәлдәт. Андрей



Тарханов нәм аңтә тәп Югра па Россия мүвн яма вәлә, па хон пеләк мүвәйт дүв иши яма тайлы. Мүңева вәнама, хуты тәм вудаң хәннекәшида и вишн вәлдүв».

Увас мир Ассамблея тәхийн рәпитетты вухаль ими Надежда Алексеева Югра мүв депутаттә эвәлт иши вүша яснат лүңтәт па тынәң мойлупсы катлуптәс.

«Югра лылдунтәт» оса тәхи ёх кәща хә Александр Новьюхов шуши мирлүв эвәлт Андрей Тарханов «Признание» нәмпим мевл посн юкантсы.

Арсыр арапт па якәт түмпийн вухаль мир поэт ики хуша нәмасыя Сүмәтвош район Саранпауль кәрт искусствоит вәра вәнлтыйлтә ўшкола эвәлт айдат эвет па пухат юхатсәт. Лыив

А.С. Тарханов хәншум путәр хүват әмәш якән-арән вәр ләштәтсәт. Мәт әмәш вантты вәс, хуты ай тәпиет щи мурт яма шуши мир якәт ясат, арттарисәт па нарасюхн иис суват юнчәт.

Ветъян ол рәпата түвмал пәты Андрей Тарханов ям арат мевл посат, ишак нәпекәт тайл. Дүв «Орден Дружбы народов», «Югра мүв почётной хәннекә», «Увас мүв культура вәрәт тәты пәты» па па арсыр мевл посат мойлыйлсы.

Мүн, «Хәнты ясәң» па «Луима сәрипос» газетайңан рәпитеттә ёх, вухаль мир поэт икия вүшә яснаткитлүв. Кәшилдә-мәшлә елды вәлтә, мүн шуши нявшемлүв пәты йилуп киникайт па хәншты.

Ирина САМСОНОВА

Тәлдн лўвела вәра ищки

Самвель Муайа Обамби Россия 1995-мит одн Бразавиль вош эвәлт вәнлтыйлты юхтас. Щит Республика Конго хон вош. Щи хә Астрахань вошн университет етшуптас па хүлдётут вәрты рәпатнека йис. Щимәш хуята рәпитеты кашлы-пәшлы вәс па ед тыныты нумәсн хурамәң кевәт эвәлт ләйтәт, пәлрәнтәт, сәк кедәт па утәт вәрты пиньшас.

Мет одәнән, хән Челябинск воша ванлтупсыя яңхәс, щата Самвель (муй Сәм – щиты иши лўвел алты рәхл) Анна имел пида вәтәңа йис. Хән дын яха мәнсәнән, Астрахань эвәлт лўв имел хуши Челябинск воша касдас. Интум дын хәлум нявлрем тәйләнән, вән пухл Ан-Ларош нәмн алъщалы, лўвела 14 од, Амелия эвела дапәт од, Ан-Мишель ай пухһада вет од. Єнт хән, Россиян вәлман Самвель па Анна рүш нәмән нявлремдал алъщаты щир тәйсәнән. Диңана әмәшшак вәс дывел африканской мир нәмәтн мәты. Щи мир хуши пух нәма ўңки нәм эвәлт кәт пос кәрәтты мосл, щит пәты пухнал Ан-Ларош па Ан-Мишель щирн алъщалы йәнән. Мосл лупты, хотаң ёхдал рәт мүвәла лўв хулна јан тәтъяслә, күш шив яңхты нумәс тайләт. Ин щир вәл шив яңхты, тәм пүляң Конго хуши лаъ єнтәм. Юхи хәшум пүш щата 1997-1999-мит одатн мир күтәлн даляссат.

Самвель Муайа



Самвель Муайа Обамби Урай хуши 2016-мит одн

Р.Ользина вердумхур

Обамби кимит пүш Мүвтәл вәрут вәрты ёх фестиваля Увас мұва юхтыләс. Мет одәнән щимәш хәрн лўв 2014-мит одн Сәрханд вошн вәлдяс. Тәм пүш лўв «Югра-2016» нәмуп IX-мит Мүвтәл вәрут вәрты ёх фестивальн вәс. Щи ут тәм лўнән Урайн вошн вәрәнтыс, хута ма лўв пидала путәртсум. Дәнхалум лупты, лўв пидала шенк ємәш путәртты, вантә, Сәм – нях мудәң па ўңләң хә, нях путәр путәртты сәмән. Щи хә хәс и од Россиян вәл, щит пәты рүш ясәнән яма путәртәл. Тәта лўв рүш щирн вәлтывәнләс, тәп тәлн лўвела ишипа ищки, күш Южной Урал мүвн тарум ищки јан питийл.

– Ма нух јан лўнтыйлдәм, муй арат од тәм мүвн вәлдум, ал щи вәлдум. Рүш не имия вәрсум, щит пәты тәта хәшсум. Интум хәлум нявлрем тайлдумн.

– **Нәң ар нявлремәң семья эвәлт вәлдән, єң-кен-ашен дапәт эви-пух тайсанән. Мосан, нәң тәми киньши мәтар эви-пух тайты ләнхалән?**

– Ёнтә, веккеши јан мосл. Тәм йисн ар нявлрем енмәлтү давәрт. Ма хурамәң кевәт эвәлт пурмас вәрлум па ед тынылум. Итәх пурайн щит унтасн ар вух холумтлум, па пурайн – шимл. Шәлта вух саты хәннөхәйт французской ясәнән путәртты вәнлтәлум, щимәш ёх вошевн аршак вәл. Тәм пүляң ар хута вух нүшайн вәлдәт, мәнәмә иши вух јан тәрмәл. Хән мир вух јан тайләт, щи пурайн тынесты хәннөхә иши вухды вәл. Лыв вухәнца вәлмел артән ма иши тынесты вәрәм рүвн вухәң вәсум.

– **Сәм, нәңена Россиян вәлтү давәрт мүй єнтә? Вантә, мүн хүщева итәх ёх сәм хәнъман питы өлуп мир пәдә вантләт.**

– Ям вәлтү. Иса ки нәмәстү, муй щирн хәннөхәйт нәң пәдәна вантләт, иса Тәрум илпийн вәлтү јан мосл. Тәм ванан Украина мир күтәлн яма вәсәт, интум щи далясләт па вәлтантләт. Щирн, атум нумәсн ки вәлтү, нәмхута яма вәлтү тәхи јан вәйтдән.

– **Нәң елды иши Россиян вәлтү питлән?**

– Па муй. Мәнәма шимл од вәлтү хәшәс. Нәң муй щи оләнән јан вәлән (няхән юхаты щи хә.–Р.О.)? Вантә, ка-шәң хуят нәмәсл, хуты лўв нәмхәнты сурма јан питл. Ёнтәм щимәш хуят, мәта ут ал вәлтү каша айтәмайиты нумәс тайл. Ён мосл нәмәлтут давәлтү: муй вәр тайлән – интум дәштәт. Ма щи нумәсн вәлдүм. Щит пәты муй мосл вәрты, имухты вәрлем. Ён нәмәслүм, хуты хәнты па мүвн вәлтү питлум, щи юпийн щи пурайн вәрләлдам. Тәта вәлтәм мәр мосты щирн щитдам щи дәштәлләдам.

– **Мосан, нәң-аңкен-ашен хәлдәтү вәрты рәпатнека вәнлтыйлтү партсыйн па шит пәты щимәш хуята рәпитеты јан питсән. Нәң щиренән, муйсәр рәпатнека нявлремдана ииты мосл?**

– Щит дыв ат нәмәсләт, муйсәр хуята ииты дәнхаләт. Муй пәты ма дывел партты питлум, муй хуята дывела вәнлтыйлтү? Муй нумәс павәтләт, щиты ат питл.

– **Нәң кимит пүш Югра мұва юхатсән. Муй тәта әмәш вәс шивалаты?**

– Арсыр ут пишәңа вәс вантты. Конго па Челябинск киньши тәта мүв-авәт иса пасыр, вәнт юх ар вәл па шенк хурамәң. Шәлта тәм мүвн хәннөхәйт па хуяттә пәдә сәмәнәт. Ма щирәмн, Москва эвәлт елшак вәлтү мүвәтн мир ямшактәт. Щит пәты дыв пидала путәртты кен.

Реональда ОЛЬЗИНА

Касум ики путрাত

Алексей Михайлович Сенгепов нем яма мир вэйман тайда. Тэм хуятаев ямсыева па тэса рэт яснайл вэслэ. Дүв түр сыйл ишипа кашац кэртэн па вошан вэйман па нэмман тайда. Дүв ар од мэр радива хуват хэнты яснайн путартман рэпиттэс. Югра мүв луваттын арсыр ай вошата па кэртата янхидац.



А.М. Сенгепов



А.М. Сенгепов нявлремят пила путартал

Тэм харши хэнтэв Ас халты тылдэш 5-мит хаталн 1932-мит одн Касум мүвн Хаюп шэп санхум кэртэн сэма питтэс. Алексей Михайлович 1956-мит одн Ленинград воши А.И. Герцен немуп институт етшуптэс. Щалта ар ол мэр нявлремят рүщ па хэнты ясана вэнлтуман рэпиттэс. Щи тумпи сырсыр киникайт хэншас. Тармаш хэнты яснайн «Касум ики путрат» немуп киника хэншас. Дүв щата путартас, муй вурн яил ики кэртэн вэс. Щалта йилда енумты наступ ёха тэм непекэн Алексей Михайлович юхи хашум ям ясн хайс.

Дүв 1969-мит одн «Ленин пант хуват» газетая рэпитты вохса. Щалта 1972-мит одн профсоюз тахия рэпата омсалса. Эхэт 1978-мит одн А.М. Сенгепов па щи рэт яснайн газета хэншты юхтас. Щи олдти дүв щата кэшная вэс. Хэнты па вухаль ясн тэса вэты ёх щив вохас рэпитты. Щиты хэнты ими Евдокия Вожакова па вухаль не Наталья Сайнахова «Ленин пант хуват» газетая юхтсан. Эхэт 1981-мит одн дүв па рэпата мэнлас. Алексей Михайлович нумсэн



А.М. Сенгепов Ас-угорской институтан

Е. Степанова минон хурат-

ардал хуваттын рэт-наадан па мирн иса нэмман тайты питла. Дүв вэслэ, муй иты мир пила тэса рэпитты мосл. Алексей Михайлович вэлупсэл хуват ар рэпата хэнты яснев кэшша верас. Дүв сэмл вэра мирл пата па мүвд пата хошийс. Щиты 1973-мит олн лыпэйт енумты тылдэш 9-митн «Ленин пант хуват» немуп газетайн Алексей Михайлович Сенгепов тэмш ар яснэт хэншас:

МА МҮВЭМ

Моныш лампа ёня мүв
Ар тахийн вантсум ма.
Ант па вантсум щимаш
мүв.
Ма сэмемна иса лүв.
Вэсум вошна, кэрэш
репна,
Муй па сэйн щорас

пайнан.
Рэт мүвием, нэцэн
нэмдем,
Сэмем хуша иса
тайдем.
Хэнты ёхдам ишки
мүв,
Тови иты, сяян дүв.
Рүшэн, хэнтсэн,
лэхсан мүв.
Арсыр таш щит тайл
дүв
Асэв лампа вүтэн мүв.
Вэнтэн, хүлэн тащэн
мүв.
Лашкам сэмуп хэнтсэн
мүв

Ма сэмемна иса лүв.
Тэм яснэт лүнэтты
ёха лэнхалум лупты,
ийна щи мосл Алексей
Михайлович хяюм ты-
най яснэт па вэрт елды
тэты. Күтэвн рэтна
нэмман па яма түнэ
вэлты мосл.
Ульяна ДАНИЛО

«Н. Пирогов» Ваньщават кәртән вәс



Кашаң од лўң пурайн Югра мўвеви Ас, Даңал, Дев юханат хонәнән омәсты ай вошат па кәртәт хүваттыйн «Николай Пирогов» нәмпи түтәң хоп яңхәл. Щата рәпитетты тохтурат кәртәң мир нух вантдат па ямалтдат. Там оди ма Нуви сәнхум район Ваньщават кәртән вәлмөмн ши лекциитты хоп юхтас. Ма «Николай Пирогов» кәща хә Александр Николаевич Котов пида вәйтантыйлдсум па путәртсум.

Лыпәт тыләш 1-мит хәтл вүш эвәлт плавполиклиника Ёмвош эвәлт округ кәртәт хүват мәнәс. Мәнум оди юханати йинк сора ил мәнәс па түтәң хоп Саранпауль вош вәнты яңхты ан веритас. Щит пәти кәща ёх постасат, хуты тәм оди леккарәт мет одәнән Сүмәтвош района Саранпауль па ванән вәлты кәртәта мәнләт. Лыпәт тыләш 3-митн лыв одәнмит кәрта юхатсат – щит Паштэр кәрт. Щи юпийн Саранпауля мәнсат, Сосъва юхан хүват Ломбовож, Сосъва, Сартынья па па кәртәти вәсат. Щәл-та Ёмвош, Сәрханл па Нижневартовской районат хүваттыйн яңхсат. Щи юпийн Нуви сәнхум района юхатсат. Ваньщават кәртән вәлмедин ма щив яңхсум, аданән ар хәннәх лекциитты тәхия юхтас. Вантэ, щи хәтлән ўшколайн няврәмат ан вәнлтыйлдсат, исат «Николай Пирогов»

тәхия мәнсат. «Ваньщават – щит 32-мит кәрт, хулта мүң тәм лўңән юхатсув. Иса тәм оди мүнцева 42 воша мир вантман яңхты мосл. Вән кәртәти мүңхущева 30 процент оса мир юхтыйлдат, ай кәртәти – 90-кем процент. Ма щирәмн, округ ёх мүнцев кашаң од лўң пурайн давәлләт па сәмәнца юхтыйлдат», – лупац А. Котов.

2014-мит вүш эвәлт щи түтәң хоп «Центр профессиональной патологии» тәхия луңас. Александр Николаевич ясәндал щирн, щи юпийн лекциитты тәхийн иса юхтум мир одәнән электронная база вәрлы. Ин кашаң кәрта юхаттыйн лыв тәса вәдат, хуйтат ин юхатләт па муйсәр кәши-мәш лыв тайлдат. «Россия мўвевити Югра мўвеви мет ар хәннәх гипертонической мәш тайл, щи эвәлт ар хуят сәмдал мәшәнца вәлдат. Щәлта пайд, нюл

ВӘЯТН ШИ ОЛАҢАН

1968-мит од лўңән Югра мўвев юханат хүват мет оләң пүш «Здоровье» нәмпи түтәң хоп мир лекциитман мәнәс. 1973-мит оди сыры мир яңхум түтәң хоп пасыра версы па щи ут «Здоровье-2» нәмн мәсси, щи түтәң хоп иши округ хүваттыйн мир лекциитман яңхты питас. «Николай Пирогов» нәмпи йилуп түтәң хоп 1993-мит оди омассы па ин вәнты щи лекциитты хоп округ кәртәт хүват яңхийл.

па түр мәшат пида иши ванкүтды мир мүң хущева юхатләт. Ар хуятт мәшән тепл па мухад пила вәлдат. Единой база унтаси тохтурлув ин вәдат, муйсәр кәртән мир муйсәр мәш тайлдат, кашаң од лыв вәт тәса вантман тайлдат», – лупац Александр Котов.

«Николай Пирогов» хуши иса мосты тохтурат рәпитеттәт. Кәртәң мира ләпәха щив яңхты, имухты кät хәтл мәр иса тохтурати вантты щир тайлдат. Мәнум од вүш эвәлт няврәмат вантты леккар плавполиклиникайн рәпитетти питас. Мет ар хәннәх пеңклекциитты тохтур хуши яңхдат. Мосл лупты, хуты мир пеңкләд вух таклы лекцииттәт. «Хәннәх медицинской полис ки тайл, иса тохтурати вух таклы вантты. Пеңкәт лекциитты щира тәта пломба пәти ям пуртән

омассы. Иса пуртәнат гостартия нәпек щирн ләтлыйт», – лупац плавполиклиника кәща хә.

Ай тәхет потты тыләш 18-мит хәтлән «Николай Пирогов» лекциитты тәхи Ёмвоша юхтас, лўң па сүс мәр лыв нялъян кät кәртән мир ямалтман вәсат. Лыв рәпатаел Паштэр кәртән одңитсат па Горнореченск вошн етшуптасат. Кашаң од вет тыләш мәр щи лекциитты тәхия хәт щураскем хәннәх юхтыйл.

Тәл пурая йис. Тәта рәпитетты тохтурат ешавәл итәх кәртәта мир вантты машинайн мәндат. «Н. Пирогов» түтәң хоп тәл пурайн тәса вантты па йилпатлы, дәлн еллы 2017-мит оди па щи округ кәртәт хуват мантас.

Надежда РАГИМОВА
хәншас па хурцан
вәрас

Далясты па вой велты мир одәңан ванлтупсы

Лыпät хойты тылдäшн Мёв-авäт па Хännexäйис пурмäсät ӓкäтты па шавиты хотн «Ики. Далясты хуят. Вой-хүл велпäслäты хännexäйнемпи йилуп ванлтупсы пүншсы.

Йис пурмäсät тыв Петра хон вош Российской музеи эвäлт тэсийт. Вантэ, тäm вэйтантупсы Россия мёв хүваттыйн культура вэрäт тэты Министерства тäхи ёх, Российской этнографической музеи, Югра мёв культура вэрäт вантман тайты мир па Мёв-авäт па Хännexäйти икет-имет унтасн лэшäтсы.

Ванлтупсыйн кäтсот

мултас арсыр мирäт йис дämätsuhäyt, пурмäсät па сыр-сыр вой-хүл велты ўңкäт вантты веरитсүв.

Тäта эвенкäт, сäранäйт, саамäйт, рүшäт, белору-сät, казахäйт па па мирäт далясты па вой-хүл велпäслäты вэр пäты дämätsuhäyt па пурмäсät вэсät. Вантэ, кашäң мир пäты ики – щит далясты хуят, вой велпäслäты хэ, дётут кäншты хännexäй.

Мён увäс мёвевн шуши мирев тämхäytл вэнты вой-хүл велпäслäты вэр таклы вэлты ѣн веритäл.

Петра хон вош эвäлт түвум ванлтупсы пүншты елпийн мойц мира «Мош хот» нёмуп аräңякäң эвет па пухäт хäнты мир якäт альсät. Няврэмäт пила тäта Л.А. Алясова рäпитäл.

Хэ дämätsuhäyt па пурмäсät тумпийн тäта сухта, юх, кев эвäлт вे-рум утäт вантты räxäc.

Тäm ванлтупсы Ас потты тылдäш 30-мит хäytл вэнты рäпитты питл. Уша вेरты пäты



И. Самсонова вэрүм хүр

щи одәңан карты кел хүват иньшäстү рäхл: +7 (3467) 32-12-08, 32-12-33, 32-12-36.

Ирина САМСОНОВА

Лер йиндäт ванлтäсыйт

Лыпät хойты тылдäш 30-мит хäytäldn «Торум Маа» музейн «Вязаный сундучок-корневатик» нёмуп ванлтупсы пүншсы, хута щи хотн па «Природы и Человека» нёмуп музейн вэлты кэрәнекäт мира ванл-тäсыйт.

Катра йис вүш эвäлт шуши мир юх, тунты па лёв эвäлт анäт-сäнäт вэрсät. Щитäт күтн кэрәнекäт (па щирн лер йиндäа альшäлыйт) вэ-сät. Щи хушапäт нохäр юх лер эвäлт вэрдäйт.

Мой пäты ванлтупсы щимäш нём тайл? Вантэ, лер йиндäт сэвлäйт, щит пäты лыв сэвän пурмäс хураспет. Кэрәнекäт нохäр юх лер эвäлт па ём юх эвäлт вэрдäйт. Па юхäт лер тухäлпи щи лер мёт так, щит пäты хäнтэт па вухалят щи ут эвäлт сäнäт вэрсät па хүв мäр щитäт тайсät. Мосл лупты, кэрәнекäтарсырät, итäт вэн яршекäт луватäт, па утäт айшäkäт. Итäх хушапäт ентäйт, па утäт нял сүнпет.



Юграйн вэлты шуши мир лер йиндäт лыпийн дётутäт нух шавиман тайсät, щäлта ёнтäс-ты пурмäсät, пушкан пурмäсät па арсыр ут щив пуныйлдäт. Лер йиндäт кенäйт, щит пäты касäлты пурайн щитäтн пурмäсät тэтьялты ям вэс. Пурмäс пунты тухäлпи щи хушапäтн йинк хошмäлдäтс.

Нохäр юх лер лўнäн сопäслäсä, и юх эвäлт шенк ар лер ѣн мäншä-сä, лёлн нохäр юх нух ѣл сорäс. Щи юпийн нял мой хэт пелка лер доңхитлы. Хүв мäр щит тайты ки мосл, мунтала йирдäйт па мосмäты вэнты щиты улдäйт. Хушап веरты елпийн

лерäт йинка лусталыйт, лёлн депта ат йилäйт. Щи юпийн кэрәнек сэвлä. Хушап ѣл атэлт тыйлы, ёхäйт нюки келн йиндäа йирлä. Питышäк хушап вे-ртыйн мёт сырлы лерäт наңк юх йинка лусталыйт, щи юпийн кэрәнек сэвлä. Мосл лупты, ве-рутäй ёх щи рäпата кеши, лўвän муй карты ёш пур унтасн ве-рдäйт.

«Торум Маа» музей ванлтупсыйн арсыр хушапäт вэлдäйт. Щитäт 1950-2000-мит одätn Сäрханл, Нижневартовской, Сümäтвош па Нуви сäңхум районätn вэрсäйт. Мёт вэн кэрәнек XIX-мит йисн вэрсä, Ас эвäлт Ёмвоша тэсä. Йис путäрн путäртлы, катрайн щи ут лыпийн Кäлташ ими хурас тайсä. ѩхäйт щи хушап катрая йис па вой сух щитн тайсä. И хушапäн лётутäт шавиман вэсät, щи ут юх пурмäс па хурät хäншты вухаль ики Петр Шешкин вэрäc. Щäлта ванлтупсыйн нянь па па сорум лётут пунты ан вэл. Щимäш анäт хäнты хäйтл єтты пелäк хäнтэт вэрäntäst.

XX-митийис вэнты лер йиндäт юкана хäнтэт па вухалят лапкайн анäт-сäнäт лётты питсäт. Щит пäты тäm йисн иса шимл хуят хäшäс, хуйтат щитäт ве-рты хошлäйт. Щи хушапäт ве-рты давäрт, щит пäты щи рäпата хэ ёх ве-рсäйт. Тäm пўлян итäх ненäйт ииши щит ве-рты хошлäйт. Тэнäяд «Торум Маа» музейн вэлум мирхотн Полина па Тамара Казамкинäн, Ульяна Иуси Варьеган кэрт эвäлт па хуятäт кэрәнек ве-рты вэнлтäсäйт. «Торум Маа» хуши рäпитты не Ирина Ксенофонтова нёмäсл, лер йиндäт ве-рты щир хулна ѣн юрэмäсä. Вантэ, ин вэнты щит ве-рты ёх вэлдäйт, щäлта щи ве-рнепека хäншман па киная вўйман вэл. Щи музейн рäпитты ёх еллы мирхотäт дэ-шäтты питлäйт, лёлн лер йиндäт ве-рты щир хулт алрюрэмäсä. Щитнумäсн еллы вэнлтупсэт тыв-дäйт.

Реональда ОЛЬЗИНА

Мари мир

Мир ёкташум хотн Нижневартовск воши вәлты нө Мария Ганеева йис арят ариты ансамбль пила мари мир як яксат. Щимаш хурамаң якан арсыр яснатн хәншум «Югра многоликая» немпи киникайн мари ёх путрат етнот нух пүншсы.

Тәм нәпека Югра мүвн вәлты 42 поэт хәншум арят па путрат вәрман вәлдәт. Тата 30 арсыр ясәнән хәншман, щит аварской, азербайджанской, английской, армянской, башкирской, белорусской, болгарской, даргинской, итальянской, лакской, марийской, молдавской, сербской, старотюркской, таджикской, талышской, хәтань, удмуртской, украинской, финской, французской, чеченской, чешской, немаш, юрн, рүш, хәнты, вухаль, сәран па идиш мир яснатан. Тәм путрат хүдьеева рүш ясәнән хәншман вәлдәт. Вантэ, мүн арсыр мир күтәвән рүш ясәнән путартлув. Ин яха ёкташсүв мари ёхлув күлы арят, путрат хәләнты па якат вантты. Тыв Марий Эл мүв, Нижневартовск, Нягань, Сәрханд, Советский, Югорск, Емвош, Фёдоровский, Шапша па Салым вошат эвәлт мари ёх юхтасат. «Югра многоликая» немпи киника дәштум па хәншум нө Любовь Миляева лупас:

— Лыләң яснат еллы вәлты пата мүн тәм етнотевн емән түт вүщитлув. Вантэ, түт имиен щиты щи нәхумда: «Сот ләңх нумпи Най Аңки, арләңх



Яха юхтум ёх

арят па путрат хәләнтысүв

нумпи Най Аңки». Щи пата мет одәң етнот азербайджан мир ясәнән хәншты поэтат тынәң нумас палылпата мүн түт вүщитсүв. Щиты ин емәң түт Аңкев пила кашаң етнот ләштәлүв. Мүн емәң түт вүщиттәвн арсыр даварт суртәт, щит нәртама армян мир шәкатум вәрәт, еврей ёх нәмәң-сыйң поэтат нәмәлдмийллув. Юхи хәщум пүш вәйтантыйләмевн вухаль па юрн мир лыләң яснат пата емәң түт Аңкев вүщитильсэв. Тәм хәтл емәң түт Аңкев мари ёхлув лыләң, путран па арәң ясәң нәмман тайтәл пата вүщитсэв.

Марийской мир лывты «мари, черемис, мар, мер» альшадлал, щит хәнты ясана ки пунты, питл «хәннәхә, ики». Мари мир путрат, арят па стихатыс моньшадл посн хәншты питсат. Тәм етноти Емвошан мир Роза Арслановна Салах хәншум путрат уша вәрсат. Лүв Нижневартовск воши вәл. Арят па путрат рүш ясәнән хәншад. Тәп немасыя тәм киника рәт яснадн «Кудвечет» путэр хәншас. Щи путэр



Мари мир йис як

тәм етноти марийской па рүш ясәнән лүнәтса. Тыв юхтум мир тәм етн мурта мари мир ясәң хәләнтысат. Сәрханд эвәлт марийской ёх поэт нө Раисия Сунгирова «Эркдыме» немипи путрәл рәт яснадн лүнәтсалә. Тата и Йилуп нөм па уша вәрсүв, щит Николай Изергин. Лүв арят па стихат хәншад, Нижневартовск воши вәл. Тәм хуятаев мүн хәләнтысат кеша мари ёх ясәнән Югра мүв одәң күлы ар арийс. Лүв аримадн итәх хуята якты нух долюмсат. Щи тумпи тата рүш мир поэт нө Любовь Миляева хәншум путрат хәншас. Щи путэр

на Андуганова лүнәтас. Хәнты ёх арәң-моңышаш вән хуятаев Мария Волдина рәт яснадн стихат путартас. Щалта тәм етнотэв хүдәты дәпн хәнты мир нәмәң-сыйң поэт ими Мария Кузьминична пила хүдьеева юхтум хәннәхәт тынәң пойкышаты яснат лупсат. Щалта мари ёх «кең» немипи йис як якман мир ара мәнсат. Ас потты тыләшн арсыр яснатн хәншум «Югра многоликая» немипи киника посн рүш мир путрат етнот вәрла.

Ульяна ДАНИЛО
хәншас па хурцан
вәрас

Ям пурмäсät пäты кäсупсыйн нух питсät

«Мүн нивл ол дäвälдсүв, лäлн мäшäн ёх вëрум пурмäсät округ ванлтупсыйн мира ванлтäты», – тämäşçästай тäхет потты тылäщ 13-митхäтäлн «Я – автор» немуп ванлтупсы пүншум пурайн Ёмвош ремёслайт хот кäща не Ольга Бубновене лупäс. Хойтат щи ут вантты лäñhaläät, Ас потты тылäщ суханты вäntы щи хота лäñtäyläty räxл.

«Я – автор» немуп кäсупсы вудац вëра вэл. Щит унтасн мäшäн хуятäт пурмäс вëрты хÿщлыйт, щи вëр рÿvn вэлупсыдал ямашäка ийлät па ар мир щимäш хуятäт олäñän уша павätläät. Щи кäсупсы ванлтупсыя нивл муниципальной мëв эвälт 36 хуят 227-кем пурмäс китсät. Щит юх, тунты,вой сух, кепäл, сäк, непек па па утäт эвälт вëрум пурмäсät. Щитäт вëрум хуятäт кÿtn айлатёх па вëн мир Сэрханл воишн вэлты коррекционной äшко-ла па «Нескучающие ручки» немуп тäхи эвälт, щäлта Ёмвош психоневрологической па «Светлана» немуп хотñän мир вэллäät. Щи не-хэ эвälт ванлтупсы пүншум хäтäлн тэп Николай Васильевич Вохмин вëс, па ёх Ас потты тылäщи Ёмвоша юхäтäт, хэн щи ванлтупсыйн нух питум вërtutäñ хännexäйт мойлупсэти мойлä-лыйт.

«Кäсты хуятäт кÿtn мет айлат ёх – щит «Нескучающие ручки» тäхи эвет па пухäт, хуйтат Сэрханл воишн вэллäät. Тäm ванлтупсыйн лыв хурамäң пурмäсäл иши вэллäät. Щи ёх лавärt мäшäтн мäшитläät, итëхäт олäñ па кимит мäшäн группа тäйläät, архуят ДЦП немуп кäши пида вэллäät. Лывела щикüш ёшн рäpitтты

лавärt, ишипа пурмäс вëрты вэнлäät. Итëх пурайн лыв тäдац ёх киньчи мет яма щитäт вërläät. Жюри хуши вэлты хännexäйт лывел кäсупсыйн нух питум хуята альсät. Вантэ, яна па лыв мäшлäd нумпийн нух питсät. Лыв пурмäсäл ки вантты, алпа, нэмхуят ѣн лупäл, хуты щитäт мäшäн хуятын вërsыйт. Щиты вäntы тэса па хурамäңа щитäт вërман вэллäät. Щит вудац вëр. Хэн хännexä пурмäс вërl, лув мäшлäd олäñän ѣн нэмäsl, щи пурайн вërtutäл олäñän нумсäл пунман вэл. Итëх хуятäт, мосäñ, шенк хурамäңа пурмäс ѣн вërsät. Тэп нэмты мосл, мäшäн мир вërайн щитäт вërsät, лäлн мүн хурамäң пурмäсät ат шивалässüv», – лупäс О. Бубновене.

88-мит нäptup Николай Васильевич Вохмин Вудац Отечественной даль пурайн колхозäн рäpitäc, тäldn па лўцän хўл вэлпäsläc. Лув ар ол вërtut вërl. Щитумпистихäтпа арапт хäñshäл. 2010-мит па 2013-мит одñäñän лув стихлад «Юность моя далекая...» па «История моей жизни» немуп киникайñän хуши етсät, хута лув вэлупсыйл олäñän хäñshman вэл.

Николай Васильевич кäтдем ол мäр «Я – автор» немуп кäсупсыя пурмäсät лäñtäc, йис ширн тунты хинтäт,



Николай Вохмин Ёмвош ремёслайт хотн



Ольга Бубновене ванлтупсы олäñän путärtäл

сэнäт па хушапäт вëräs, «На лодочке» па «Гонка в Сочи» немуп утлалн аканяти хопн па эхäldн омäsläät. Имел шенäт иши вërtutäñ не вëс, лув сух шükäт эвälт хот хäрия ил дëрмалты сух вëräntäc. И сухл ванлтупсыйн икел пурмäсät пида нух ехätsы, лäлн мир ат вантläät, муйсäр пурмäсät щи ими-ики вëräntäyläcäñän. «Тäm йисн вërtutäñ ёх ил дëрмалты сух иса ѣн вërläät. Тäm сух вантман хännexäйт нэмälmäldäät,

муй хурасуп пурмäсät щашилдүв па аңкаңкилдүв катра йисн вëräntäc», – лупäс О. Бубновене.

Мосл лупты, щи ванлтупсыя Н.В. Вохмин баян наräс юхл пида юхтäc. Щäta ёкмум мира лув «Подлëдный рыбный лов» немупстих лўнäc, ёхät наräсман арлад арийс. Ай па вëн хуятäт лув пида ари-сät па ёш пäты сëнкäcät.

Реональда ОЛЬЗИНА
хäñshäc па хурцäн
вëräs

«Хатл» театр 15 тা঳а йис

Югра мүвн 2002-мит одн Ёмвоши «Хатл» немуп театр пүншса. Тäm тäхийн одäң кäшäя удмурт нëсие Ольга Яковлевна Александрова вëс. Мëт одäң артистата вухаль па хäнты айлат ёх рëпитсäт: Владимир Меров, Галина Яптина, Алексей Рещиков, Юлия Яркина, Елена Фризоргер, Евгения Молданова па Олег Потпот.

Тäm нявремäт күтн итëх хуятäт Сумытвош район Саранпауль кäртäн «Салы лёñх» артисты па якты, лўçälту пät ванлтäты тäхийн вэнлтыйлсäт. Дывты щäта Дмитрий Георгиевич Агеев тäса па яма вэнлтäс. Елды театр «Хатл» хуша ёшиен апар тäс ям яка, кўрыен апар тäс ям яка айлат ёх Фаина Павловна Иштимирова вэнлтäслэ. Шуши мир айлат хуятäт пила одäң одätn хäнты мир учёной ёх: Евдокия Нёмысова, Тимофей па Татьяна Молдановнäн, Зоя Лозякова, Светлана Попова па па хуятäт рëпитсäт.

Лыпäт хойты тылäщ 21-мит хäтäлн Асугорской «Хатл» немуп театр кäща хë Евгений Литвинчук, арсыр лўñälту пät вëрты ики Александр Тургачёв па артиста рëпитты эви Августа Могульчина айкел хäншты ёх пила вäйтантыйлсäт.

Е. Литвинчук ясäн эväлт уша йис, тäm ол «Хатл» немпи театрев 15 тäла йис:

— Ин мүн арсыр па хон пелäк мўвätн лўñältu plüv ванлтуман яñxläv. Театрт кëша вëлты кäсupsätn käslüv.

Бетхушъян од мäр «Хатл» немуп театр ар спектакль мүн миров вëлупсы одäñän вëräc. Вухаль мир поэт Андрей Тарханов стихäт посн, хäнты мир поэтäт: Татьяна Молданова, Еремей Айпин, Микуль Шульгин хäншум путрат посн вëрум ванлтupsäet тäyläät. Щäлta Геннадий Райшев хурат поснараУ, якäң ут па лëшäтман вëл. Хäнты па вухаль мир йис моньшäт па ванлтäläät. Тäm айлат ёх арät, якäт ванлтуман мўв луваттыйн яñxläät. Тäm одäт мäр ар айлат ёх якты па ариты хотева юхätsäт. Ин «Хатл» немпи театр хуша 20-кëм хуят рëpitäл. Щäлta ин Финляндия па хон пелäk мўв пила ияха ванлтupsы лëшäтлäv. Щäta арсыр шуши мирäт юнтты питläät. Мүн эvältäva айлат хäнты эви Наталья Ачимова «Люди ледяного края» немпи ванлтupsäyn юнтты питл. Щи тумпи мүн Ас потты тылäшн финно-угорской мир лўñältu pät вëрты «Майатул» немпи вëн фестиваля Йошкар-Ола воша мänläv.

Елды **A. Тургачёв** лупäс:

— Мүн ин арсыр



Мет одäң театрäн рëpitum ёх

Е. Молданова милюм хүр

мир поэтäт хäншум пурat посн ванлтupsäet лëшäтлäv. Щит эвенк ёх писатель ики Александр Латкин хäншум «Последнее пришествие» немпи пурäр хўват лўñältu вërcüb. Вантэ, щäta пурärtla, муй иты эвенк ёх мўвды хäшäт. Дыв иши вўлди лавäldäät. Мүн шуши мирев вëлupsäyn итämäš лавärt вërät вëldäät. Щи тумпи ирландской писатель Мартин Макдонах хäншум пурäр посн ванлтupsы лëшäтлäv. Щälta ай нявремиет кëша «Тёйтёй, рапс-рапс» немпи эмäš юнupsы вërdäv. Тäm утн мүн ай эвета па пухäta пурärtläv, муй иты мўвомсаньшäт. Тäta rëpitty эви Екатерина Потпот «Подросток» немпи йилуп ут лëшät. Щäta уша йил, муй иты вënлтыйлты юхättы нявремäta лавärt вën вошн вëldäty. Ищты мүн Ачимов ёх йис рëт одäñän вën ванлтup-

сы лëшäтлäv. Щи ут «Хатл» немпи театр хуша рëpitty эви Наталья Ачимова ёктум йис пурät посн вërläv. Щиты иёри, инумäsn мүн ванлтupsäet вërläv.

А. Могульчина артиста рëpitty вërл одäñän тämitы нэмäsl:

— Ма ванлтupsäetn ён ютлум, ма щäta вëldum. Тäta шенк эмäš rëpitty. Нäц нэмästäñäñ и вëlupsy щи вëldäñ, тэп тämitы лўñältu pät arsyр хуятät юнтäñ па дыв нëptäda питыйлдäñ.

Вантэ, «Хатл» немпи театр — щит хäнты па вухаль мир мëт одäң ванлтupsäet лëшätты тäxi. Дыв йилуп щирн спектаклят вërät. Дыв йис арät, моньшäт па лўñältu pät эvälт ай пўlyet вўlät. Щи утät унтаси ай ёх мүн миров вëlupsy ай шäpie пäkäät па хännhëxäyt күтн ванлтäty.

**Ульяна
МОЛДАНОВА**

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№20 (3464), 20.10.2016

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры
Издатель
Департамент общественных
и внешних связей Ханты-
Мансийского автономного
округа – Югры

Редакция

Главный редактор –
Решетникова Р.Г.
Телефон (3467)33-36-82

Заместитель главного
редактора – **Вах Н.И.**
Телефон (3467)33-24-02

Ответственный секретарь –
Рагимова Н.В.
Телефон (3467)33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г.Ханты-Мансийск,
ул.Комсомольская, 31
тел./факс (3467)33-17-52

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:
ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул.Маяковского 14.

Подписано в печать:

по графику 20.20.2016 г.
в 9.00.; фактически
20.10.2016 г. в 9.00.

Индексы 04393, 54393
Тираж 2210 экз. Заказ 1922
Цена свободная

Газета зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в сфере
связи, информационных

технологий и массовых
коммуникаций по
Тюменской области, ХМАО-
Югре и ЯНАО. Свидетельство
о регистрации ПИ №ТУ 72-
00796 от 23 января 2013г.

Мнение авторов
публикаций не
обязательно отражает точку
зрения
редакции.